

IPOTEZĂ DESPRE LIMBA DUBLĂ A GENERAȚIILOR

Motto : Fă semn și mergi mai departe...

1.1. Trebuie să pornim de la faptul empiric că fiecare om întrebuițează în vorbire mai multe limbi. El își întrebuițează limba maternă — sau acea limbă pe care o folosește drept limbă maternă — în cel puțin două sisteme de semnificații fundamentale. Primul sistem e folosit în sfera particulară : în micile comunități organice în care își realizează manifestările sale generale de viață, el vorbește limba pe care a alcătuit-o evoluția speciei umane. Cea de-a doua sferă e cea socială : în comunitățile în care își realizează formele sociale ale adaptării, el vorbește limba pe care o consideră justă.

1.2. Minoritatea națională întrebuițează, în majoritatea cazurilor, în comunitățile sale particulare limba sa maternă, iar în raporturile sale sociale, limba majorității, din această cauză cele două sisteme de semnificații aparțin în acest caz de obicei unor limbi diferite.

1.3. Adaptarea oamenilor născuți relativ în aceeași perioadă se desfășoară, în general, în forme similare : comunitatea potențială care vorbește o limbă cu semnificații comune poate fi considerată o

generație. Dincolo de limbajul cotidian, fiecare comunitate își creează limba specifică a contactului său social, care nu este altceva decât traducerea limbii adaptării generale a omului în limba adaptării la condițiile concrete. De aceea, limba exprimă, pe de o parte nivelul concret atins în filogeneza speciei umane, respectiv comunicarea naturii, a societății devenită naturală, iar pe de altă parte modalitatea în care oamenii comunică cu raporturile lor instituționale de putere, adică felul în care ei transpun în comportament conștiința acestei comunicări.

1.4. A transpune în conștiință înseamnă a ridica individul în sfera socială. Limba instituțiilor transpune în conștiință posibilitățile care se încarnează în natura lor luată ca expresie a condițiilor obiective. Omul „se naște în condiții determinate“, însă el ia cunoștință de aceste condiții prin intermediul instituțiilor sociale.

1.5. Cea de-a doua limbă este limba adaptării la structurile de putere. Prin ea se formează modul în care oamenii își văd sau doresc să-și vadă locul și raportul lor în cadrul acestei structuri, respectiv felul în care ar dori să fie văzuți de către reprezentanții acestei structuri. Așadar, această a doua limbă este întrebuințată nu numai pentru a exprima socialitatea lor actuală (a), în această limbă se formulează și iluziile lor (b) și, de asemenea, prezentarea acestora ca realitate (c).

1.6. „Opinia personală“ este formulată în prima limbă, limba micii comunități intime. Comportamentul manifestat față de sfera socială și față de sfera puterii este verificat în această limbă, și tot în această limbă este exprimată opinia individuală legată de comportamentul care a luat naștere din cerințele sferei puterii.

1.7. Întrucît socialitatea este exprimată în limba adaptării, cea de-a doua limbă este totodată și limba idealurilor. Astfel, idealul și scopul (forme ale adaptării acceptate ca fiind corespunzătoare) „vorbesc“ aceeași limbă, care trebuie „tradusă“ în prima limbă. Rezultatul traducerii este un scop pragmatic și un ideal abstract. Scopul este pragmatic pentru că formulează eficacitatea adaptării sociale a micii comunități (respectiv consecințele practice posibile ale acesteia), iar idealul este abstract pentru că se rupe de mediul său natural, socialitatea.

1.8. Din această cauză scopurile, respectiv formele realizate ale adaptării, devin un conținut concret al idealului abstract : ia naștere astfel o tensiune între puritatea idealului și conținutul său degradat la rangul de scop. Această tensiune poate fi dizolvată atunci cînd între cele două sfere din cîmpul social, respectiv între limbile care exprimă cele două sfere, comunicarea este liberă, adică atunci cînd între micile comunități (indivizi) și sfera de putere care exprimă socialul există o relație nemijlocită.

1.9. Forma degradării este mascarea scopurilor individuale (ale micii comunități) cu ajutorul idealurilor : camuflarea realului cu ajutorul idealului. O astfel de folosire a idealului este facilitată atunci cînd însăși sfera puterii întrebuintează în același sens idealurile, adică atunci cînd prezintă țelurile grupului ca și cum ele ar fi un ideal. În aceste cazuri, forma scopurilor individuale este idealul, conținutul lor este interesul nemijlocit al micii comunități.

1.1.1. Idealizarea scopurilor, respectiv folosirea idealurilor pentru camuflarea realului, decurge din cerințele sistemului instituțional dat, iar aceste ce-

rințe sînt determinate în mod decisiv de condițiile economice.

1.1.2. Așadar trebuie să pornim de la faptul empiric potrivit căruia comportamentul generațiilor este determinat de raportul dintre economie, putere și micile comunități. Deosebirea dintre generații sînt în sine niște deosebiri biologice banale, însă, din punct de vedere al adaptării care se exprimă în cea de-a doua limbă, succesiunea în timp dobîndește un conținut: acest conținut exprimă deosebirile raporturilor *deja* create, respectiv *încă* *necreate*.

1.1.3. Deosebirea, ea însăși, poate constitui un izvor al conflictului, însă deosebirea în sine încă nu este cu necesitate purtătoare de conflicte. Cînd între două limbi ale *unei* generații există un raport nemijlocit, adică atunci cînd particularul trece nestingherit în social și își recunoaște în el propria sa esență, noua generație poate recunoaște în libera circulație a celor două limbi un ideal acceptabil pentru ea însăși.

1.1.4. Idealul nu este altceva decît acea modalitate în care o generație își formulează deficiențele proprii sale existențe: dar deficiența poate fi „consistentă” sau lipsită de conținut. Ea este consistentă atunci cînd formulează limitele reale ale libertății, adică atunci cînd în ea se formulează strategia; deficiența este lipsită de conținut în cazul în care în ea se formulează doar practica nemijlocită, tactica. Dar idealul este de asemenea lipsit de conținut și în cazul în care își imaginează că este realizat, sau se prezintă pe sine ca fiind realizat, sau se pretinde a fi fost realizat în ciuda faptului că are cunoștința de neadevărul afirmației.

a) Își imaginează că este realizat: aceasta este iluzia sferei puterii, izvorul de certitudine care îi dă posibilitatea de a avea încredere în sine.

b) Se prezintă pe sine ca fiind realizat : aceasta este o formă care are drept scop camuflarea deficiențelor existenței. Socialul, respectiv purtătorul și acaparatorul socialului, știe că nu este capabil să formuleze realul, de aceea compensează deficiențele în acest mod.

c) Se pretinde a fi fost realizat, deși știe că nu s-a realizat ; această formă este dualitatea acceptată și calificată ca aparținând esenței, dualitate care generează inevitabil conflictul.

1.1.5. În conflictul dintre generații putem observa relația dublă a celor două limbi. Pe de o parte una din generații — cea mai vîrstnică — știe că limba ei s-a rupt în două, pe de altă parte cealaltă generație — cea mai tînără — sesizează vinovăția în această situație ; pe de o parte cea dintîi transmite această dualitate ca pe un triumf al adaptării, pe de altă parte cealaltă generație își însușește acest triumf ca pe o înfrîngere. Pe de o parte una dintre generații — cea mai tînără — știe că unitatea limbii sale este doar o unitate în sine care nu exprimă nici un fel de socialitate pozitivă, pe de altă parte cealaltă generație — cea mai vîrstnică — consideră acest comportament ca fiind culpabil, pe de o parte cea dintîi își închipuie că unitatea existentă în sine este o unitate pentru sine și socotește că a găsit cheia adaptării în respingerea socialității, pe de altă parte cealaltă generație își însușește acest triumf ca pe o înfrîngere.

1.1.6. Din momentul în care această înfrîngere dublă se transpune în conștiință într-o formă sau alta, limba însăși devine problematică. Oricum ai vorbi, simți absența autenticității, absența esenței, de aceea le transpui în conștiință pe ambele doar ca purtătoare ale aparențelor. Autenticitatea aparenței pune sub semnul întrebării autenticitatea existenței, iar particularul, pus în fața unei exis-

tente neautentice, devine un refugiu al autoconser-vării.

1.1.7. Numai că acest refugiu este un izvor al culpabilității : prezența negativității pervertește impenetrabila unitate a particularului, trezind ne-conținut dorința erupției. Însă erupția nu este po-sibilă decît în direcția unui particular și mai re-strîns : limba micii comunități încetează de a mai fi comunitară și devine strict individuală, ceea ce duce la sacrificarea experiențelor acumulate în de-cursul filogenezei speciei umane, această limbă de-venind expresia particulară a deficiențelor sociali-tății.

1.1.8. Acum limba instituțiilor își închipuie că este expresia desăvîrșită a socialității și, în această postură, ea devine limba normativă a comporta-mentului. Individul este vinovat și răspunzător pen-tru fiecare fenomen care, deși este inexprimabil în limba sa, a fost formulat pentru el ca normă.

1.1.9. Limba preluată ca normă conferă limbii micii comunități un caracter de neautenticitate ; prin aceasta limba normei preschimbă aparența auten-ticității în realitate. E drept că această aparență îi dă posibilitatea să se prezinte pe sine ca un instru-ment al exprimării realizărilor, însă ea nu poate crede în nici un chip — și acest lucru servește ca-muflării deficiențelor — că este cu adevărat ceea ce pare a fi.

2.1. Fiecare generație se organizează pe sine, însă trecerea în organic se desfășoară totdeauna într-un context lingvistic determinat.

2.2. Așadar, trebuie să pornim de la faptul em-piric că socializarea noii generații are ca origine *analiza* limbii sociale deja existente : această ana-liză este un proces continuu care se desfășoară în mod obiectiv, atît la nivelul teoriei (al culturii) cît și la acela al practicii.

2.3. Funcția analizei culturale, potrivit lui Mannheim (citate din studiul lui Karl Mannheim — *Problema generației* — studiu apărut în volumul *Sociologia tineretului* — Editura economică și juridică, Budapesta, 1969) :

A) „*Activarea neconținută a noi și noi purtători de cultură* [...] înseamnă că cultura va fi modelată în continuare de către oameni care «*abordează într-un mod nou*» bunurile culturale. «*Abordarea într-un mod nou*», pe care o întâlnim în cazul acestui fenomen al succesiunii generațiilor, se bazează pe apariția unor unități vitale fizico-spirituale noi care încep în mod efectiv «*o viață nouă*» [...], faptul pătrunderii neconținute a unor oameni noi în viața noastră socială poate fi conceput pur și simplu ca element care echilibrează faptul parțialității conștiințelor individuale. E adevărat că noua atitudine a oamenilor noi zdruncină neîncetat bunurile acumulate, însă ea efectuează, chiar și inconștient, noua selecție, revizuirea celor deja existente și ne deprinde să uităm tot ceea ce nu mai este utilizabil sau să năzuim la toate cele pe care încă nu le-am cucerit.“

B) *Dispariția purtătorilor de cultură mai vechi.* „În devenirea socială dispariția generațiilor mai vechi slujește la uitarea necesară. Pentru perpetuarea societății noastre este nevoie deopotrivă de memoria socială, de uitare și de acțiunea reînnoită [...] Orice realizare actuală procedează în mod selectiv [...] Ea ajustează noii situații ivite elementele pe care le-a adus cu sine, sau creează elemente noi, descoperind adeseori, cu această ocazie, în aceste elemente, trăsături și posibilități înglobate, care în prealabil n-au fost observate [...] Ei bine, aici trebuie să facem o diferențiere esențială între memoria *însușită* și memoria *dobândită în mod autonom*, în mod individual [...] Nu pot considera drept

o posesiune autentică a mea decît acea memorie care a fost dobîndită efectiv în mod autonom, și numai acea știință care a fost obținută cu prilejul unei situații actuale. A fi bătrîn înseamnă, în primul rînd, că omul trăiește într-o anumită corelație empirică preformatoare, specifică și dobîndită în mod autonom, care face ca înfățișarea și locul tuturor experiențelor posibile să fie într-o anumită măsură dinainte stabilite. În schimb, forțele modelatoare din noua viață sînt deocamdată în formare și pot încă prelucra în ele însele dinamica de bază a efectului modelator al fizionomiilor, efect propriu noilor situații.“

C) *Fundamentul constituirii generațiilor* îl formează faptul că membrii lor „participă la același stadiu al devenirii colective [...] Situația comună în cadrul spațiului social este conferită nu atît de faptul nașterii într-un timp cronologic identic ori de adolescența, maturizarea și îmbătrînirea simultană, cît, mai degrabă, de posibilitatea ce li se oferă celor în cauză, ca urmare a acestei simultaneități, să participe la aceleași evenimente, la același conținut vital etc. și, ceea ce este și mai important, să facă aceasta sub semnul aceleiași specific al stratificării conștiinței.“

D) *„Necesitatea transmiterii permanente a bunurilor culturale* [...] Cel mai important lucru în această transmitere este ca noii generații să i se dea posibilitatea să se integreze în comportamentele de viață, în conținuturile afective, în atitudinile organizate [...] Deci contemporaneitatea tineretului înseamnă faptul că el se află mai aproape de problematica actuală (datorită, printre altele, și abordării substanțial noi), că trăiește ca antiteză primară ceea ce tocmai se află pe cale de a se dezmembra, angajîndu-se prin luptă alături de această

antiteză. Însă generația mai vîrstnică se simte atașată de ceea ce constituia, pe vremea ei, noua orientare... Tensiunea aceasta ar fi de-a dreptul nerezolvabilă pentru transmiterea experienței viei de viață, dacă n-ar acționa și tendința cu efect contrar : nu numai profesorul îl educă pe elev, ci și elevul pe profesor.“

2.4. Analiza care se desfășoară în sfera practicii constă în faptul că tinerele generații formulează condițiile obiective pe care le primesc de-a gata, în care s-au născut, ca pe o antiteză.

Dacă această antiteză n-ar exista, noile generații ar deveni incapabile de acțiune, or funcția fundamentală a fiecărei generații este asigurarea continuității sociale. Asigurarea adaptării speciei umane este scopul imanent al speciei umane.

2.5. De aceea punctul de pornire al responsabilității noii generații este negarea. Însă negarea este subiectivitate pură atunci cînd nu se alipește, ca antiteză, stării deja existente. Negarea a ceea ce deja există este, de asemenea, subiectivitate pură atunci cînd transformarea reală este imposibilă. Dar transformarea reală poate fi dusă la îndeplinire numai atunci cînd și cadrul în care se organizează activitatea colectivă a oamenilor este modificat.

2.6 Cerința modificării se formulează astfel, înaintea de toate față de formele suprastructurii : în analiza practică domină formele contestatate ale sintaxei, însă, din punct de vedere al conținutului, în aceste forme pot fi observate variantele active ale afirmării noului. Contradicția dintre forma lingvistică și conținutul exprimat arată faptul că limba adaptării nu s-a înfiripat deocamdată, ea existînd doar ca posibilitate. Ea exprimă deja ceea ce noua generație nu vrea, dar încă nu și ceea ce ea vrea.

2.7. Limba socialității devine, în cadrul micii comunități, limba negării directe, și, în această pos-

tură, ea diluează și prima limbă. Diluarea înseamnă că negativitatea face ca acele elemente ale vocabularului tradițional ale micilor comunități care traduc într-un conținut pozitiv-pragmatic expresiile generale ale celei de-a doua limbi să devină lipsite de sens. Rezultatul este detașarea de elementele lipsite de conținut ale primei limbi și străduința spre fundamentarea pozitivă a celei de-a doua limbi, adică introducerea unor expresii consistente în această a doua limbă.

2.8. La granița dintre pozitiv și negativ, realul și autenticul se separă unul de celălalt: ceea ce este real nu este autentic, ceea ce este autentic e doar condițional: dorință, aspirație. Condiționalul nu este real, însă el este instrumentul de transformare al realului, modalitatea prin care dorința trece în acțiune. În momentul în care din dorință iau naștere obiective practice, idealul însuși devine forță de producție.

2.9. Problema care se pune este modul în care imperativul categoric *a trebui* trece în acțiune, felul raportului dintre acțiunea posibilă (care în condiții normale coincide cu acțiunea dorită) și acțiunea reală. Cu alte cuvinte: problema care se pune este aceea de a afla în ce măsură este sfera socială reală, respectiv sfera puterii *capabilă* să recunoască *posibilul* și să-l separe pe acesta de ceea ce este organizat în mod real. Cu alte cuvinte, problema care se pune este de a ști dacă sfera puterii este în stare să cedeze realul realului, adică schimbării, transformării posibile.

2.1.1. Cedarea *nu este* o problemă de dorință ori de aspirație, ea este problema structurii de clasă a societății, problema dialecticii *intereselor* sociale. Clasa dominantă și instituțiile ei de exercitare a puterii își formulează interesele ca interese ale întregii societăți (Marx), de aceea limba care exprimă

socialitatea este din capul locului o limbă mistificată. Ea formulează propozițiile enunțiative ca pe niște norme directe : limba mistificată prezintă interesele unui grup ca pe interese publice.

2.2.2. Acum prima limbă este culpabilă : ea exprimă ceva ce contrazice socialul, din această cauză valabilitatea ei subzistă numai în cadrul unei sfere restrânse, renunțându-se la orice legătură cu socialul. Dacă grupul restrâns își asumă cu toate acestea propria sa limbă, prin aceasta el rupe cu bună știință relațiile cu generalul, existînd de acum înainte ca monadă închisă în sine. Dacă nu și-o asumă și totuși o vorbește, rezultatul este o conștiință a culpabilității : dezacord interior, izolare cauzată de absența identificării cu socialul. Dacă nu și-o asumă și nici nu o vorbește, se desființează pe sine însuși în lipsa acestei limbi, își pierde specificul și, prin aceasta, calitatea.

2.2.3. Pentru noua generație toate cele trei soluții sînt inacceptabile : a) lumea de experiențe a noii generații este a priori potențial socială : în educație și în învățămînt ea preia din capul locului experiențe sociale și, dat fiind că principala ei problemă este integrarea, ea respinge orice formă care ar face această integrare cu neputință. b) Ea nu-și poate asuma conștiința culpabilității, fiindcă falimentul adaptării sociale îl concepe antitetic și îl consideră ca pe un faliment aparținînd generațiilor precedente. c) Ea își poate duce la îndeplinire îndatoririle numai ca personalitate — așadar în chip de creator al grupului — și din această cauză nu este dispusă să dizolve irevocabil prima limbă.

2.2.4. De aceea negația ei se îndreaptă în direcția grupului restrîns *deja* constituit, crezînd că descoperă în dezagregarea acestuia condiția propriei sale socialități. În propriul ei grup restrîns,

proaspăt înființat, ea reproduce însă vrînd-nevrînd acele condiții pe care le distruge prin negația ei și apoi prin acțiunea ei, de această dată la nivelul propriei sale generații. Dacă își dă seama însă de primejdia reproducerii și o evită în mod conștient, ea alege prin aceasta ori o stare de exterioritate în raport cu societatea, ori devine un mijloc de manipulare, ca urmare a neputinței acceptate.

2.2.5. O cale duce spre automanipulare (asumarea și realizarea consecventă a contradicțiilor limbii duble), cealaltă spre o aservire în fața manipulării: societatea pătrunsă de contradicții antagoniste realizează și în raporturile dintre generații cercul închis al alienării. Evident că cercul magic poate fi rupt numai prin intermediul acțiunii revoluționare, însă problema care se pune este aceea de a ști cînd anume pot fi considerate condițiile acțiunii revoluționare mature pentru aceasta.

2.2.6. Potrivit învățămintelor oferite de istorie, acțiunea revoluționară este declanșată fie de o exasperare extremă, fie de o coincidență a condițiilor subiective și obiective în măsură să determine subiectivitatea de clasă, devenită conștientă, să-și însușească condițiile obiective coapte pentru schimbări radicale. Această coincidență poate fi calificată ca fapt istoric numai ulterior, după realizarea coincidenței, așadar nu există vreo modalitate de a se putea stabili cu exactitate momentul străpungerii cercului alienării. Astfel că nu se pot trage din aceasta concluzii privitoare la raporturile dintre generații.

2.2.7. Distrugerea din două direcții a primei limbi, precum și incapacitatea celei de-a doua limbi de a exprima realitățile, fac ca limba comună în totalitatea ei să ajungă confuză și incapabilă pentru exprimarea relațiilor umane. Relațiile umane se

pot manifesta numai la nivelul afectelor, un semn exterior al acestui fenomen constituindu-l marea valoare acordată prestigiului : baza prețuirii de sine e creată de reflexe afective (admirație, invidie, etc.). Din punct de vedere social scoaterea în primul plan a momentelor afective favorizează formarea stărilor afective de masă : în aceasta trebuie să vedem compensația unor relații umane cu adevărat consistente. Faptul că sfera puterii folosește o astfel de situație în scopuri manipulative nu schimbă cu nimic afirmația de mai sus. Dacă o astfel de stare n-ar exista în mod obiectiv, nici manipularea n-ar putea avea un efect de masă. Manipularea poate fi un instrument de dominație numai datorită faptului că condițiile obiective fac posibilă aceasta.

2.2.8. Limba comună se limitează îndeobște la indicarea gesturilor, în vreme ce limba teoriei îndeplinește nu numai sarcina construcției logice, ci și o funcție pentru care se dovedește inaptă : ea se străduiește să instaureze o ordine, o ordine *rațională și cuprinzătoare* în existență. O astfel de referire la existență o ermetizează, o izolează de subiectul comunicării sale.

2.2.9. Însă tocmai acest fapt este cel care transformă limba teoriei într-o limbă a celor mai conștienți reprezentanți ai tinerei generații, în comparație cu acei reprezentanți ai tineretului care reformulează limba afectelor pentru a face din ea o limbă a generației lor.

3.1. Studenții anului I ai Facultății de pedagogie și ai Facultății de instrumente și canto de la Conservatorul George Dima din Cluj-Napoca au dat următoarele răspunsuri, în luna aprilie 1973, la întrebările referitoare la problema generațiilor (selecție efectuată pe baza variantelor principale ale răspunsurilor ; numărul total al răspunsurilor : 22).

A) *Ce înțelegeți prin noțiunea de generație ?*

1. Generația este atributul prin care se deosebesc diferitele categorii de vîrstă (20 ani, familie de muncitori într-o mare uzină ; 20 de ani, intelectual ; 22 ani, tatăl intelectual ; 19 ani, tatăl intelectual ; 20 ani, tatăl activist ; 21 ani, familie de muncitori ; 19 ani, intelectual ; 19 ani, familie de muncitori ; 20 ani, familie de muncitori).

2. Grupări care se deosebesc prin felul de a reacționa la marile evenimente ale epocii (20 ani, familie de intelectuali ; 20 ani, tatăl intelectual ; 22 ani, familie de muncitori).

3. Fac parte din aceeași generație acei oameni care, dispunînd de un nivel spiritual identic, se înțeleg reciproc ; sfera comună de interes este caracteristică generației ; o generație dată își produce ea înșăși nivelul spiritual care îi este corespunzător și care se manifestă în cultură și artă (20 ani, familie de intelectuali).

4. Pentru o generație este determinant modul de gîndire deosebit (21 ani, tatăl intelectual ; 19 ani, familie de muncitori).

5. Generațiile sînt grupări pe care le despart problemele puse în fața lor de societatea epocii, dar ele sînt despărțite totodată de condițiile diferite de viață, de împrejurări, de evenimentele importante, de schimbările decisive în viața socială (20 ani, familie de muncitori).

6. Categoriile diferite de vîrstă se unesc formînd o generație datorită țelului comun. Ţelul diferit face ca fiecare generație să vorbească o altă „limbă“, să aibă alte dorinți, alte vise și sfere de interes diferite (20 ani, familie de muncitori).

7. Este lipsit de sens să vorbim de generații diferite, nu există decît deosebiri între concepțiile de viață — indiferent de deosebirile de vîrstă

(20 ani, familie de muncitori ; 20 ani, familie de intelectuali).

B) *Caracterizați raportul dintre generații* (porcând, pe cât posibil, de la propriile experiențe în această privință) :

1. Dat fiind că generațiile își fac apariția în perioade diferite, în fața lor se pun mereu alte probleme de epocă. Ca o consecință a ritmului rapid de dezvoltare socială, se ivesc probleme noi care iau locul celor vechi, rezolvate ori nerezolvate. Rezolvarea acestora din urmă este văzută în mod diferit de către generațiile care trăiesc în aceeași epocă. Noua generație revizuieste și rezolvările problemelor vechi. Contradicția cauzată de deosebirea dintre aceste rezolvări duce deseori la conflict, iar *soluționarea acestuia îi revine generației mai tinere* (20 ani, familie de muncitori ; 20 ani, familie de muncitori într-o mare uzină).

2. Problema generației o constituie faptul că diferitele categorii de vîrstă privesc viața în mod diferit și îi atribuie sensuri diferite (21 ani, intelectual ; 20 ani, tatăl intelectual ; 20 ani, familie de intelectuali ; 22 ani, familie de muncitori).

3. Nici o generație nu-și poate dărîma propria sa „cetate“ pe care a construit-o, ea nu poate face decît să producă acele contradicții care vor fi exprimate în cultură prin intermediul generației următoare. Corespunzător cu aceasta, între cele două generații succesive există în mod necesar un anumit conflict — însă aceasta nu poate duce la antagonism (pe plan social) — pe care nu-l poate soluționa decît o a treia generație. Inșă cea de-a treia generație ajunge în conflict cu generația a doua (20 ani, familie de tehnicieni).

4. Controversele dintre generații încetează atunci cînd îi înțelegem pe părinții noștri și, în general, pe cei mai vîrstnici (21 ani, familie de intelectuali).

5 Controversa este cauzată de faptul că individul aparținând unei generații anterioare nu este în stare să țină pasul cu transformările survenite în structura societății, nu poate sau, mai bine zis, nu vrea să le înțeleagă pe acestea, sau, ceea ce e mai grav, el dorește să-i educe și pe tineri în spiritul unor concepții și idei perimate (20 ani, familie de muncitori ; 19 ani, familie de muncitori).

6. Noi am acceptat tot ceea ce era *gata făcut*, însă deocamdată n-am acționat deloc pentru a schimba acele lucruri care, după părerea noastră, sînt rele. Mulți dintre noi ne limităm doar la a merge la ședințe (sau nici măcar nu mergem) și, fără să fim atenți, ridicăm mîinile, votăm. Aceasta nu este suficient (20 ani, familie de muncitori).

7. Cauza contradicției : dorința tineretului de a opera transformări (20 ani, tatăl activist ; 20 ani, familie de muncitori).

8. Generația mai vîrstnică nu este în stare să asimileze, în paralel cu munca sa, acele lucruri pe care generația mai tînără le „înfăptuiește“ (19 ani, intelectual ; 19 ani, muncitor).

9. Dacă părinții ar reuși să-și ferească copii de greutate, atunci aceștia și-ar trăi nu propria lor viață, ci visele părinților lor (21 ani, tatăl intelectual).

OBSERVAȚIE

a) Răspunsurile subliniază de multe ori faptul că între generații nu se poate trasa o delimitare precisă ; așadar, controversesele dintre generații nu sînt neapărat controversese între categorii de vîrstă în totalitatea lor ; se mai menționează că experiența celor mai vîrstnici este indispensabilă.

b) Numărul răspunsurilor care n-au putut fi evaluate : la prima întrebare 4, la a doua întrebare 2.

3.2. Putem trata problema generațiilor ca pe o problemă a unui nou limbaj critic. Noul limbaj critic este menit să realizeze funcțiile citate din textul lui Mannheim. „Îndeplinirea“ acestor funcții este o problemă specifică a fiecărei epoci, așadar premisele acestui limbaj sînt date de însăși epoca.

3.3. Limbajul critic reliefează bazele reale ale formațiunilor ideologice (Marx).

3.4. El arată care este tipul de raporturi umane pe care le realizează condițiile obiective ale epocii.

3.5. El cercetează limba raporturilor umane ca pe o limbă a filogenezei speciei umane, o limbă care reprezintă relațiile mutuale la un nivel dat al socialității.

3.6. Prin deducție, el trage concluzii din raportul între cele două limbi în privința propriei sale poziții ideologice.

3.7. Ideologia lui este premisa modelului lingvistic propriu.

3.8. Acum demolarea critică radicală este urmată de construcție.

3.9. Rezultatul construcției este o ipoteză. Sarcina care ne revine este aceea de a confrunța fără încetare cu faptele ipoteza parcursă pînă la capăt și formulată din punct de vedere logic ; dacă ipoteza nu explică faptele, înseamnă că nu faptele sînt de vină.

3.1.1. Experiența noastră nu dorește să îndeplinească rolul de sinteză : unicul nostru obiectiv este acela de a trata problema generației, care se exprimă totdeauna prin limbă, așa cum s-a exprimat ea. Nu se poate cerceta decît ceea ce se exprimă ; de aceea orice relație lingvistică poate fi concepută ca o necesitate. Noi nu înțelegem decît ceea ce înțelegem ; iar aceasta se poate descrie. Ceea ce poate

fi descris se descrie. Acest fapt ideologic trebuie luat în considerare. Analiza radicală ajunge exact pînă la premise și le folosește pe acestea în mod conștient în construcție. Așadar, analiza este cea care trebuie accentuată, și nu construcția.

Experiența noastră aduce în discuție problema generației în societatea pătrunsă de contradicții antagoniste și nu pretinde să tragă nici un fel de concluzii în privința societății unitare, lipsite de clase.